

KØBENHAVNS KOMMUNE

LIGESTILLING I KERNEYDELSERNE

KØBENHAVNS KOMMUNE

Rådhuset
1566 københavn V
Telefon 3366 3366
www.kk.dk

Redaktion

Sarah Højgaard Cawood

Design

KK Design

Foto

ColourBox
Louise Rahr Fredsgaard
KK Design

Dato

November 2013

LIGESTILLING I KERNEYDELSERNE

Som led i Københavns Kommunes arbejde for at mainstreame kommunens ligestillingsarbejde i forhold til de borgerrettede kerneydelser besluttede Borgerrepræsentation i 2010 at kommunens syv forvaltninger skulle udpege to områder til ligestillingsvurdering.

Dette katalog præsenterer en række af resultaterne, der synliggør, hvad det betyder, når man anlægger en kønsoptik i vidt forskellige sammenhænge.

Vi håber, de gode historier herunder kan inspirere til forsat at arbejde med ligestilling i kommunale serviceydelser.

A photograph of a woman with blonde hair in a ponytail, wearing a red life vest, seen from behind in a green kayak on a body of water. Other kayakers in red and orange kayaks are visible in the background. The text is overlaid on the top left of the image.

NYE OMKLÆDNINGSRUM NYE MEDLEMMER

”OMKLÆDNINGSRUMMENE
SKAL VÆRE RENE, LYSE, OG
KØNSOPDELTE HVIS MAN
OGSÅ VIL HAVE KVINDELIGE
MEDLEMMER.”

I Københavns mange oplysningsforbund og foreninger har man måtte sande, at omklædningsforhold betyder noget. De skal være rene og lyse, og så skal der helst være ét til mænd og ét til kvinder. I hvert fald hvis man også vil have kvindelige medlemmer.

Københavns Kommunes årlige klubhuspulje på fem millioner kr. støtter både nyanlæg og reovering af klubfaciliteter. Hvis omklædningsforholdene trænger til et løft, er det her, man kan søge midler til det. Indtil nu har det resulteret i op til 30 ansøgninger om året. Og de er alle løbende blevet ligestillingsvurderet.

Selve vurderingen foretages af forvaltningens sagsbehandler, som beskriver arbejdet med køn og ligestilling *”som et værktøj, der skal kvalificere beslutningen om, hvem, der skal have støtte - en ekstra knage at hænge tingene op på”*.

Ligestillingsvurderingen integreres sammen med andre oplysninger i den oversigt, der giver udvalgsmedlemmer/politikere overblik over, hvilke af ansøgningerne, der er støtteegnede. I oversigten kan man orientere sig om, at udbygningen af en fægteklub på Østerbro *”ingen umiddelbare konsekvenser har for ligestilling”*. Omvendt vil udskiftningen af et gulv i en boldklub i Valby *”understøtte foreningens aerobicaktivitet, der traditionelt tiltrækker kvinder”*. Det fremgår også af oversigten, at *”velindrettede lokaler kan understøtte kvinders ophold”* i en lokal tennisklub, hvor indretningen hidtil mest har appelleret til de mandlige medlemmers ophold.

”Ligestillingsbrillerne er en fordel for sagsbehandlingen. Det giver klare billeder på nethinden af, hvad effekten af støtten vil være. Det er jo et selektionskriterium, som man kan se, giver alle lige muligheder”.

Set i det perspektiv vil et relevant fremtidigt tiltag være at følge, hvad det betyder for klubberne og for klubkulturen at få støtte. Sundby Kajakklub havde tidligere fællesomklædning, men har i 2013 modtaget støtte til etablering af kønsopdelte omklædningsrum. Den ændrede indretning af klubfaciliteterne er i første omgang møntet på at tilgodese, at *”unge og blufærdige skal kunne bade og omklæde kønsopdelt”*, som der står i ansøgningen. Men det giver også klubben mulighed for i samarbejde med Dansk Kano- og Kajakforbund at iværksætte en målrettet indsats for at få flere piger til at dyrke kajaksport.

Klubbens formand Ulla Stuart har altså selv været bevidst om køn og dermed om mulighederne for at tiltrække nye og anderledes medlemmer. Men det gælder langt fra alle ansøgere. En effektiv måde at sikre bevidsthed i klubberne om, at kommunens målsætning er, at klub- og idrætsliv i København skal være for alle, er at indlægge et krav i ansøgningen om, at ansøgerne her vurderer, hvilken forskel det kommende projekt vil gøre for klubbens medlemmer på tværs af alder, køn og etnicitet.

”NU KAN MAN TRÆKKE STA-
TISTISKE DATA, SOM MAN
IKKE TIDLIGERE HAR HAFT
ADGANG TIL.”

DATA OM KØN I
ANSÆTTELSE

Det elektroniske e-rekrutteringssystem som blev implementeret i kommunen i 2012 er et godt eksempel på, hvordan det kan gøres lettere at ligestillingsvurdere. Systemet skal anvendes ved alle nyansættelser. Det understøtter hele processen fra stillingsopslag og modtagelse af ansøgninger til nedsættelse af ansættelsesudvalg og ansættelse af nye medarbejdere.

Som en følge af at ansøgerne skal oplyse deres køn i ansøgningsformularen, kan man nu trække statistiske data, som der ikke tidligere har været adgang til. Det åbner flere muligheder; for eksempel at teste hvorvidt kvinder rent faktisk søger lederstillinger, eller holder sig tilbage, sådan som det længe har været antagelsen.

En anden mulighed, systemets datamateriale åbner for, er at holde øje med kønssammensætningen i de ansættelsesudvalg, der nedsættes. Borgerrepræsentationen vedtog i 2011 en bestemmelse om ligelig kønsrepræsentation i alle ansættelsesudvalg. Når en rekruttering meldes ind, skal man tjekke, om man har overholdt denne bestemmelse. Har man ikke det, skal der redegøres for hvorfor. Proceduren skaber dermed opmærksomhed på, at der skal være både en mand og en kvinde i udvalget.

De tekniske muligheder for at misbruge systemets oplysninger til eksempelvis at forhåndssortere ansøgere på køn og alder er minimeret ved at gøre disse data usynlige for bedømmelsesudvalget.

Med de data om køn systemet nu indeholder, har det et vidtrækkende potentiale, som endnu ikke fuldt udnyttes. Blandt andet er det oplagt at dykke ned i det store datamateriale og se på rekruttering til både de store kvindefag og de store mandefag. Eller helt generelt at opnå større viden om hvilken rolle køn spiller, når nye medarbejdere ansættes i kommunen.

EXIT PROGRAMMER FOR
PROSTITUERED E

*”DER ER EN UDFORDRING
I AT ’SE’ MÆND SOM
PROSTITUERED E”*

Der findes borgere i Københavns Kommune, der er prostituerede og som gerne vil ud af prostitution. For at støtte op om det ønske har Københavns Kommunes socialforvaltning iværksat et projekt, der knytter en brobygger til hvert af kommunens socialcentre. Brobyggerens opgave er at hjælpe et exitforløb i gang. Det sker via de såkaldte Exit-kort, hvor den prostituerede i første omgang tilbydes en anonym samtale med en sagsbehandler, der har en solid socialfaglig viden om prostitution – en såkaldt brobygger. Herefter sikres det, at den prostituerede, der ønsker hjælp til at komme ud af prostitution, får tildelt én fast ”brobygger”, som kan støtte op hele vejen gennem forløbet.

Brobyggerprojektet er gearret til at tage hånd om begge køn, det vil sige alle borgere i kommunen. Men der har vist sig en særlig udfordring, når det gælder de mandlige prostituerede. Helt overordnet ligger der en udfordring i at ’se’ mænd som prostituerede, fordi det langt overvejende er kvinder, der prostituerer sig. Samtidig antager mænds prostitution ofte andre former end kvinders og tenderer til gråzoneprostitution. Det gør det vanskeligt dels at anslå, hvor mange mandlige prostituerede, der findes i København, og dels at få kontakt med dem.

”Men jo mere de mangler, jo mere bevidste bliver vi om det, for vi ved jo godt, at de er der”, udtaler forvaltningens projektansvarlige.

Flere initiativer er derfor iværksat for at nå de mandlige prostituerede mere effektivt. Blandt dem har Socialstyrelsens Kompetencecenter Prostitution i regi af kampagne været til stede i online-fora, hvor mænd sexchatter, og gennem bannere og oprettelse af profiler formidlet de kommunale rådgivningsmuligheder. På forvaltningens initiativ har Kompetencecenteret endvidere holdt oplæg på de regelmæssige brobyggermøder om, hvad der kan gøres, for at få kontakt med mændene.

Ifølge den forvaltningsansvarlige på brobyggerprojektet fremmer initiativerne, at man vedvarende minder hinanden om ”det med mændene”, og hermed fastholder at tale om prostitution som en M/K-problematik. *”Det, at kravet om en ligestillingsvurdering findes, gør, at vi bliver ved med at tænke, at problemstillingen også kan ramme mænd, og gør det legalt for os at italesætte prostitution som et ligestillingsmæssigt problem”,* pointerer hun.

HVORDAN GÅR DET I
SKOLEN

*”DE TOSPROGEDE DRENGE I
UDSKOLINGEN, HAR STØRRE
KONKRETE TRIVSELS-
PROBLEMER”*

HVORDAN GÅR DET I SKOLEN?

Drengene i kommunens skoler er blevet glædere for at gå i skole, fremgår det af den måling, Københavns Kommunes Børne- og Ungeforvaltning foretager én gang om året og som offentliggøres under titlen "København Barometeret". København Barometerets resultater opgøres på køn og tilgår både politikere, områdechefer og skolefolk. Skolerne modtager resultaterne opgjort på årgang, mens politikerne får resultaterne opgjort på byen og udvalgte tema-tikker som for eksempel 'mobning'.

For di udgivelsens data opgøres på køn, kan man for 2013 se, at af de tosprogede elever, der har "større konkrete trivselsproblemer", gælder det i særlig grad de tosprogede drenge i udskolingen, som "ikke oplever, at lærerne lytter eller lægger mærke til, når de har gjort sig umage".

Udover København Barometeret gennemfører forvaltningen studier (LEKS-Longitudinal 2007-2011) af, hvordan de unge klarer sig i skiftet mellem folkeskolen og ungdomsuddannelserne. Her viser det sig overraskende nok, at unge med dårlige læse- og regnefærdigheder i næsten ligeså vid udstrækning som resten af ungdomsgruppen klarer sig igennem ungdomsuddannelserne. Dårlige læse- og regnefærdigheder er altså ikke, som man skulle tro fra den offentlige debat, en forhindring for de unges adgang til videre uddannelse. Kun for en enkelt gruppe, de tosprogede drenge, bliver dårlige læsefærdigheder en egentlig forhindring for at tage en videre uddannelse, viser forvaltningens studier.

Men skolen står altså overfor udfordringer i forhold til at skabe en skole som også passer til drengene. Derfor har Børne- og Ungeforvaltningen igangsat et fagdidaktisk kompetenceforløb, som skal styrke lærerne i undervisningsdifferenciering med henblik på at nå de enkelte elever, der hvor de er – uanset om de er piger, der kæmper med matematikken, drenge der ikke kan sidde stille, eller tosprogede drenge der slider med en ekstra sproglig udfordring.

UDSATTE BØRN & UNGE

PÅ GADEN

*”GADEN ER PRIMÆRT
DRENGENES TERRÆN.
DERFOR ER DET MEST
DEM, GADEPLANS-
MEDARBEJDERNE MØDER”*

Når man som opsøgende gadeplansmedarbejder i København skal opbygge relationer til udsatte børn og unge på gaden for at skabe øget trivsel for dem og deres familier, betyder ens køn noget. Det ved de i Socialforvaltningens Gadeplansindsats, som siden 2010 har opereret på gader og stræder for at møde børn og unge, dér hvor de befinder sig.

Traditionelt har gadeplansmedarbejderne været mænd med anden etnisk baggrund. Det har gjort det nemmere at opnå tillid især til drenge med anden etnisk baggrund. Til gengæld har det været vanskeligere at få kontakt med pigerne. Den erkendelse har resulteret i rekruttering af flere kvinder. Ikke fordi kvindelige gadeplansmedarbejdere nødvendigvis gør noget andet end de mandlige, fortæller forvaltningens projektansvarlige, men fordi de bliver mødt af de unge på en anden måde. Ligeledes giver det god mening, at der er aldersmæssig spredning blandt medarbejderne. *”På den måde kan vi appellere bredere til børn og unge”*, udtaler projektlederen.

En medarbejdersammensætning der blander alder, køn og etnicitet er altså nødvendig, hvis man mere effektivt skal nå alle gadens udsatte børn og unge, sådan som kommunens målsætning er.

I områder af København har erfaringerne imidlertid vist, at gaden primært er drengenes terræn, derfor er det mest dem, gadeplansmedarbejderne møder. Men der er undtagelser, for der er også *”udsatte piger som daffer rundt i Føtex klokken 19, hvor vi møder dem og spørger, om ikke de skal hjem og spise”*, fortæller projektlederen. *”Men det er typisk ikke pigerne, der stimler sammen i grupper og laver uro. Det er jo de uroskabende unge, der skaber utryghed, man lægger mærke til, og som markerer sig med mere larmende adfærd. Det gør pigerne ikke i samme grad”*, forklarer projektlederen.

Metodeudvikling er derfor svaret, hvis man, som målsætningen er, skal nå alle udsatte børn og unge, fortæller hun. Det har man gjort i projekt Ny Start, hvor halvdelen af medarbejderne er kvinder. Her er man opmærksom på også at nå ud til pigerne, og laver af og til aktiviteter, der er møntet særligt på dem.

”Vi er jo hele tiden på de unges banehalvdel, så det er dem, der definerer, hvad behovene er. Det må vi være åbne overfor”, understreger hun.

”POLITIKERNE KAN LØB-
ENDE FØLGE LEDIGHEDS-
UDSVING I FORHOLD TIL
SÆRLIGE GRUPPER AF KVIN-
DER OG MÆND”

KØN I
NØGLETALLENE

Beskæftigelses- og Integrationsforvaltningen præsenterer hvert kvartal en resultatstatus over ledigheden blandt Københavns Kommunes borgere. Ledighedstallene bruges af politikere og embedsværk til at holde øje med om der er tal, der går den forkerte vej, og som kræver nye beskæftigelsesindsatser.

Resultatstatusen viser blandt andet hvor mange borgere, der er på kontanthjælp, dagpenge eller sygedagpenge, hvordan kommunens aktiveringsindsatser virker, og hvordan ledigheden fordeles sig på alder. I 2012 blev disse tal for første gang opdelt på kvinder og mænd. Tallene blev afrapporteret til politikerne i Beskæftigelses- og Integrationsudvalget i en separat "Kønsopdelt resultatstatus". Her slog især to forskelle igennem: Den ene viste en højere andel af kvinder end mænd på sygedagpenge. Forvaltningen fremhævede i den politiske indstilling graviditetsbetinget sygefravær som den vigtigste grund til kvindernes overrepræsentation i denne gruppe.

Den anden forskel viste, at kvinder i alderen 25-39 år har en højere ledighed end mænd. Forvaltningen bemærker i den politiske indstilling, at det er påfaldende, eftersom kvinder i denne aldersgruppe er den bedst uddannede i hele arbejdsstyrken, og at aldersspændet samtidig dækker den periode, hvor kvinder oftest føder børn. Det er med andre ord oplagt at overveje om der bag tallene gemmer sig en diskrimination af kvinder, som grunder sig på en forståelse af dem som mindre gode medarbejdere i den periode, hvor de er småbørnsforældre.

I 2013 gentog forvaltningen den separate "kønsopdelte resultatstatus". Forvaltningens repræsentanter fremhæver, at BRs krav om ligestillingsvurdering har givet anledning til at se anderledes på nøgletallene end man plejer. Inden da "var der ikke et systematisk træk på køn i de statistiske analyser", fortæller de.

Efter at være blevet afprøvet et par gange bliver den kønsopdelte resultatstatus fremover en del af den generelle resultatstatus til Beskæftigelses- og Integrationsudvalget. Det betyder, at politikerne løbende kan følge ledighedsudsving i forhold til særlige grupper af kvinder og mænd og på den baggrund iværksætte mere målrettede beskæftigelsesindsatser i fremtiden.

”DET ER VIGTIGT AT LAVE
BYRUM, SOM KAN DET HELE
- SÅ INVITERER MAN NEM-
LIG I HØJERE GRAD PIGERNE
OGSÅ”

BYRUM TIL PIGER I
BEVÆGELSE

Som svar på BRs krav om ligestillingsvurdering meldte Center for Bydesign sig som område for en ligestillingsvurdering. Én af de opgaver, centeret varetager, er Bylivsregnskabet, der laves en gang om året på grundlag af spørgeskemaer og ved brug af et borgerpanel. Bylivsregnskabet er en opfølgning på visionen om "Metropol for mennesker", en vision vedtaget i 2009, der skal gøre København til verdens bedste by at bo i.

Strategien for Metropol for Mennesker er, at lave byrum for alle på tværs af køn og alder. Men tallene fra Bylivsregnskabet vidner om, at mænd og kvinder ofte bruger områder af byen forskelligt. For eksempel er der tendens til, at kvinderne dominerer fortovene i indre by om dagen, mens mændene gør det om aftenen – en kønsforskel, der altså ikke er tilsigtet fra planlæggerens side. Den samme tendens gør sig gældende på de mange boldbaner, som er anlagt i byen de senere år. *"Hvis man har fokus på, at alle skal bevæge sig, og man så begynder at tælle og opdager, at på boldbanerne er der mest drenge, så tænker man selvfølgelig over, hvordan man får andre inviteret med"*, fortæller en forvaltningsrepræsentant.

Overvejelserne førte til, at Teknik- og Miljøforvaltningen i efteråret 2013 afholdt et seminar i området omkring Skt. Kjelds kvarteret på Østerbro. Et seminar der satte fokus på at indrette byrum med mere fokus på pigerne og deres behov. På dagsseminaret deltog både borgere, videnspersoner og repræsentanter fra kommunen, og man diskuterede særligt et eksperiment på Tåsinge Plads, som er et mindre, grønt byrum på Østerbro almindeligvis benyttet til hundeluftning. Henover sommeren 2013 var pladsen midlertidigt møbleret med ti bevægelsesmøbler, og udgjorde som sådan en unik ramme for observationer af brug og ophold på pladsen.

Modsat den almene forståelse af unge pigers beskedne brug af byens aktive rum, pegede observationerne hurtigt på, at pigerne rent faktisk var til stede og benyttede pladsen aktivt. Men observationer viste også, at teenagepigerne brugte pladsen forskelligt ikke mindst i forhold til bevægelsesmøblerne: de yngres brug bar præg af højt aktivitetsniveau gennem boldspil, klatring og spring, mens de ældres brug udgjorde mindre bevægelse og stillesiddende/afslappende aktivitet. Fælles for teenagepigerne var imidlertid deres fokus på det sociale samvær. De opholdte sig på pladsen i fællesskab med andre uanset graden af aktivitet. Bevægelsesmøblerne kunne her, med deres indbyggede sociale element, virke befordrende for pigernes samvær.

På baggrund af erfaringerne fra Tåsinge plads og seminaret konkluderer områdechefen i forvaltningen: *"Det er vigtigt at lave byrum, som kan det hele. At bryde boldbanen op så der ikke er hegn omkring og etablere nogle siddemuligheder, hvor man kan hænge ud og være en del af fællesskabet. Det vil måske betyde, at man godt tør bruge boldbanen - selvom man er pige. Hvis man bryder de traditionelle grænser op, så inviterer man nemlig i højere grad pigerne også"*.

SUNDERE
MÆND

”DOBBELT SÅ MANGE
MÆND SOM KVINDER HAR
ET RISIKABELT
ALKOHOLFORBRUG”

I Sundheds- og Omsorgsforvaltningen har man analyseret forskelle mellem kvinder og mænds adfærd i forhold til sundhed. Især i forhold til risikabel alkoholadfærd viste der sig en stor køns ulighed i det, næsten dobbelt så mange mænd som kvinder har et risikabelt alkoholforbrug. Det gav anledning til at sætte særligt fokus på mænd i aldersgruppen 35-65 år.

I perioden 2011 til 2014 har forvaltningen iværksat en særlig indsats i boligområdet Hørgården i Urbanplanen, et af Københavns helt store sammenhængende boligområder med over 5000 beboere og ca. 2500 lejemål. Indsatsen har til formål at få mennesker med alkoholmisbrug til en kortere eller længere samtale om alkohol.

Erfaringerne herfra skal bruges til at konceptudvikle en samtale om alkohol som udgående funktion fra forebyggelsescentrene. Målgruppen er begge køn, men afsættet er særligt at nå mændene. Der er derfor etableret kontakt til henholdsvis Partnerskabet - en helhedsorienterede boligsocial indsats i Urbanplanen og til bestyrelsen i Hørgården med henblik på at samarbejde om at ændre alkoholadfærden blandt mændene i boligområdet. Samarbejdet betyder, at jobkonsulenter, daghøjskolen, praktiserende læger og bibliotekarer henviser til tilbuddet om alkoholsamtale i forebyggelsescentret, når de berører helbredsemner eller trivsel i deres daglige arbejde med borgerne. Indsatsen kører i øjeblikket og er endnu ikke evalueret.

Men udfordringerne med at få mænd i tale i forhold til sundhedsforebyggelse er ikke løst med dette initiativ. Også i kommunens forebyggelsescentre har forvaltningen kunnet konstatere, at mændene glimrer ved deres fravær. Tre gange så mange kvinder som mænd modtager forebyggende motions- og kosttilbud i forebyggelsescentrene, viser statistikken, hvilket kunne tyde på, at der er en væsentlig opgave at løfte, hvis man skal nå mændene med tilbud om motion og kostvejledning i fremtiden.